

'NHỮNG CUỘC ĐỐI THOẠI (C)ÂM'

Một triển lãm cá nhân của **ĐẠT VŨ**

10/8 – 17/9/2017

'Những cuộc đối thoại (c)âm 2011- còn tiếp tục

In phun trên giấy

43 tác phẩm: kích thước đa dạng

CUỘC PHỎNG VẤN GIỮA ĐẠT VŨ VÀ ZOE BUTT

Zoe Butt: Vì sao bạn lựa chọn nhiếp ảnh làm ngôn ngữ sáng tác chính?

Đạt Vũ: Tôi đã đến với nhiếp ảnh bởi nhiều lý do khác nhau. Theo thời gian, tôi nhận thấy bản thân mình cũng trưởng thành cùng chất liệu này - cả trong suy nghĩ lẫn cách nhìn nhận. Khi chuyển sang thực hành theo hướng nghệ thuật, tôi đã tìm thấy ở nhiếp ảnh tiềm năng thể nghiệm, bởi sự linh hoạt và tính trực diện của nó. Tôi muốn tiếp tục khám phá thêm về bản chất của nhiếp ảnh và mối quan hệ của nó với con người, từ người quan sát cho đến người thực hành.

Bạn sử dụng loại máy ảnh nào?

Tất cả các tác phẩm của tôi đều được chụp bằng Nikon D800.

Tại sao bạn lại đặt tên cho triển lãm của mình là "Những cuộc đối thoại (c)âm"?

Trong quá trình quan sát các nghi lễ mang tính tâm linh và tôn giáo tại các địa phương khác nhau, tôi nhận ra rằng, đối với người thực hiện các nghi lễ này, chúng có chức năng như những hình thức giao tiếp. Tôi bị cuốn hút bởi điều này, và bởi mối quan hệ giữa các nghi lễ và những người tin và thực hành chúng. Ở khía cạnh nào đó, chúng hình thành một phần tiềm thức của đời sống thường nhật, và kiểm soát một phần các vai trò xã hội mà ta lựa chọn "biểu diễn". Những người thực hành các nghi lễ này không chỉ đối thoại với một thực thể nào đó, mà còn độc thoại với chính bản thân họ. "Những cuộc đối thoại (c)âm" là để ám chỉ những hành vi như vậy.

Bạn có phải là một người duy tâm?

Tôi đang cố gắng tìm hiểu sâu hơn về khái niệm tâm linh, hoặc ít nhất là mối quan hệ của riêng tôi với khái niệm này, trong bối cảnh tại Việt Nam. Ở đâu và làm thế nào để cá nhân tôi tìm thấy ý nghĩa, sự kết nối và giá trị?

Rất nhiều các bức ảnh của bạn đã được chụp trên những chuyến du hành xuyên Việt. Vậy bạn có nghĩ, việc di chuyển cũng là một phương thức tư duy và sáng tạo? Những trải nghiệm trong quá trình du hành có khơi gợi cảm hứng cho bạn? Bạn thường du lịch một mình phải không?

Du hành, liên tục khám phá và gắn kết - tất cả những thực hành này đã giúp định hình tư duy nghệ thuật của tôi. Đối với tôi, du hành đồng nghĩa với quá trình bản thân phải thích ứng và làm quen với các nơi chốn và con người khác nhau. Nỗ lực cố gắng thấu hiểu ngữ cảnh của một nơi xa lạ (mặc dù bản thân tôi cũng là người Việt Nam, sinh sống trên đất Việt Nam) kích thích tôi cả về mặt thị giác lẫn mặt tư duy. Đôi khi tôi đi du lịch một mình và đôi khi là cùng với bạn đồng hành. Điều này cũng có ảnh hưởng lớn đến tư duy của tôi

Quan sát các tác phẩm của bạn, tôi có thể thấy được ba chủ đề rõ rệt. Bạn - ở vai trò của một người quan sát hành vi con người - dành thời gian tại một địa điểm và quan sát "tình huống" diễn ra trước mắt. Bạn - ở vai trò một nhà ghi tư liệu - nhận thức rõ về bối cảnh xã hội đặc trưng của địa phương nhất định, và sử dụng "hình ảnh" của mình để bàn luận về một vấn đề cụ thể. Cuối cùng, bạn - ở vai trò một người trong cuộc - thể hiện những tâm tư của bản thân và mối quan hệ của mình với gia đình và bạn bè. Tất cả những điều này đều liên đới đến việc khảo cứu các nghi lễ tâm linh và phong tục suy nghĩ mê tín. Bạn có thể chia sẻ về lý do tại sao bạn lại quan tâm đến chủ đề này, và cách thức mà bạn tiếp cận chủ đề từ ba điểm nhìn khác nhau nêu trên?

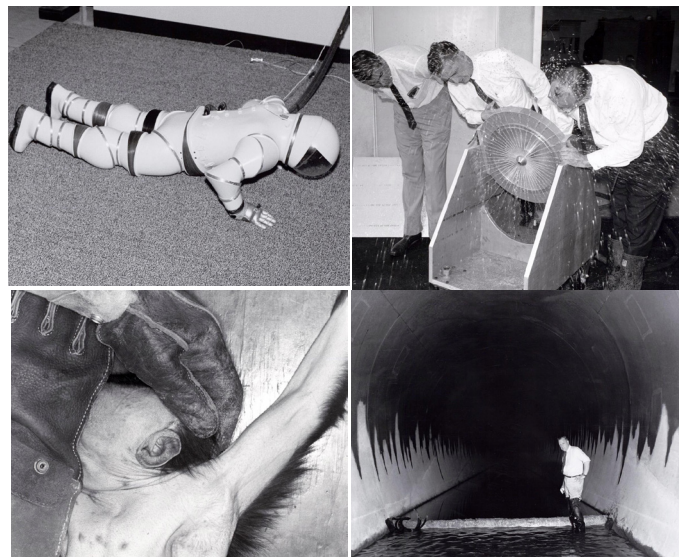
Tôi lớn lên trong một gia đình có nền tảng tín ngưỡng khá độc đáo; cha tôi theo đạo Công Giáo và mẹ theo Đạo Phật. Việc lớn lên và tiếp xúc cùng lúc cả hai hệ thống tín ngưỡng đã khiến tôi bối rối, nhưng đồng thời cũng gợi trong tôi sự tò mò về ý nghĩa cơ bản của tôn giáo trong ngữ cảnh gia đình, hàng xóm, bạn bè và xã hội nói chung. Trong những năm sống ở nước ngoài, tôi phần nào đã đánh rơi, rớt một phần các giá trị truyền thống Việt Nam, nhưng những tư tưởng này vẫn luôn in đậm trong tâm trí tôi. Có lẽ, chúng là một phần của bản ngã mà tôi chưa từng thấu hiểu, và do đó, bằng cách móc nối những sắc thái, chi tiết của các hệ thống tín ngưỡng và quan điểm khác nhau này, tôi sẽ hình dung ra bản thân mình một cách tổng quát hơn.

Một khía cạnh trong thực hành nhiếp ảnh của bạn mà tôi đặc biệt chú ý đó là những sắp đặt "được tìm thấy". Ý tôi là các tình huống mà bạn đã "tìm thấy" - những bậc thang kỳ lạ với chiếc áo mưa lơ lửng treo; tấm biển quảng cáo với lớp lót bạc trống trơn, ủ rũ trước gió; hay cây kiểng nhựa màu xanh lá cắm xuống lòng sông khô cạn. Tất cả những "cảnh" này, tuy đều được ngẫu nhiên "tìm thấy", nhưng lại gợi cho tôi về các tác phẩm của các nghệ sĩ nổi tiếng như Francis Alys và Doris Salcedo. Nghệ thuật của họ, theo một cách tương tự, cũng tận dụng các khoảnh khắc tình cờ, hay một "sân khấu" được sắp xếp cẩn thận. Bạn có thể chia sẻ về các nghệ sĩ đã truyền cảm hứng cho bạn, tạo ảnh hưởng tới thực hành của bạn?

Trái: Francis Alys 'Ambulantes' (chi tiết của loạt tác phẩm ảnh) 1992-2006; **Phải:** Doris Salcedo 'Shibboleth' (chi tiết sắp đặt ở Tate Modern, London, Anh) 2007-2008

Lần đầu tiên khi xem "Evidence" (Bằng chứng) của Larry Sultan và Mike Mendel, tôi đã ngay lập tức bị cuốn hút bởi cuốn sách ở nhiều cấp độ khác nhau - từ thị giác, nội dung tới ý tưởng đằng sau. "Evidence" là tập hợp các hình ảnh được chọn lọc từ các kho lưu trữ khác nhau của Bechtel Corporation, Sở cảnh sát Los Angeles, Phòng thí nghiệm Động cơ phản lực (Jet Propulsion Laboratories), Bộ Nội vụ Hoa Kỳ, Viện Nghiên cứu Stanford và hàng trăm tổ chức, các cơ quan Chính phủ Hoa Kỳ và các cơ sở giáo dục, y tế và kỹ thuật. Những bức ảnh này bị dịch rời khỏi bối cảnh gốc của chúng, sau đó được tái trình hiện theo một phương pháp khác, và được tái sắp đặt dưới dạng một cuốn sách ảnh,

Từ trái sang phải - Từ trên xuống dưới: Untitled Evidence (Bằng chứng không đề) 1977; Untitled Evidence (Bằng chứng không đề) 1977; Untitled Evidence (Bằng chứng không đề) 1977; Untitled Evidence (Bằng chứng không đề) 1977

Chúng thể hiện một dạng thẩm mỹ và phương pháp tạo ý nghĩa có tính tiên phong trong việc xóa nhòa ranh giới giữa ảnh tư liệu và sản phẩm của trí tưởng tượng. Điều này đã khiến tôi suy nghĩ nghiêm túc và bản biện hơn về chức năng và mục đích của nhiếp ảnh, về tính "ngẫu nhiên" đối trọng với tính "dàn dựng" trong thứ ngôn ngữ thị giác đang phong phú xoay quanh cuộc sống của chúng ta. Nó thúc đẩy tôi tạo ra những tác phẩm có mục đích và khả năng khơi dậy và thách thức người xem tự tìm kiếm ý nghĩa và cách đọc của riêng mình khi xem tác phẩm, mà không cần phải dựa vào bất kỳ văn bản mô tả hay thông tin về bối cảnh của tác phẩm.

Bạn có thể chia sẻ một trải nghiệm đặc biệt trong quá trình làm việc của mình? Ví dụ, một sự kiện cụ thể nào đó đã diễn ra trong quá trình bạn du hành và đã tác động đáng kể tới quá trình phát triển hoặc cách tiếp cận của bạn trước bộ tác phẩm này

Gần cuối chuyến đi, tôi tình cờ bắt gặp một sự việc diễn ra tại bãi biển Thuận An, Huế. Bên bờ biển, một nhóm người tụ tập dưới cây dù. Kế họ là một chiếc bàn thờ được lập tạm thời, hướng về phía sóng vỗ, dành cho một thanh niên trẻ đã đã bị dòng nước xoáy cuốn đi. Mọi người mong mỗi sớm tìm được xác anh ấy, và đã thực hiện không biết bao nhiêu nghi lễ suốt ngày hôm đó. Chính bi kịch này đã khiến tôi suy nghĩ nhiều hơn về cách thức và khả năng mà con người - qua những chuỗi hành động chủ đích nhất định của mình - có thể kiến tạo và gắn ghép cho không gian những ý nghĩa và chức năng nhất định. Ở ví dụ trên, điều này được thấy qua cách người dân biểu thị, phóng chiếu nỗi đau tập thể của họ tại một nơi công cộng. Cũng chính nơi đây, bức ảnh đầu tiên trong triển lãm này đã ra đời. Theo một cách nào đó, nó vừa có cảm giác gắn gũi, vừa mang không khí kì lạ (uncanny)

Một khía cạnh khác trong dự án của bạn mà tôi cảm thấy bị lôi cuốn là phương pháp bạn chọn để trình bày tác phẩm. Bạn có thể chia sẻ đôi chút về phương pháp này không?

Các bức ảnh được trình bày không theo một quy luật nào cả; có nghĩa là chúng được treo ở những độ cao khác nhau, được in với những kích cỡ khác nhau. Phương thức trình bày như vậy có thể phá vỡ sự đơn điệu của sự tường thuật thông thường, và cũng phù hợp với chủ đề tâm linh. Bản thân không gian triển lãm cũng mang cấu trúc khác thường, nên tôi chủ đích biến đổi tác phẩm của mình sao cho chúng tương tác với tính chất đặc trưng của không gian này. Giống như khi một tác phẩm điêu khắc đối thoại với không gian nơi nó được đặt. Khi bước vào triển lãm, người xem sẽ cùng lúc nhấn mình vào cả không gian lẫn tác phẩm. Họ sẽ thấy những bức ảnh có tỷ lệ và kích cỡ khác nhau (cân xứng, hoặc không cân xứng với ngữ cảnh của chúng), được treo ở những độ cao khác nhau (thách thức, hay chất vấn điểm nhìn của người xem). Tôi muốn tạo cho người xem một trải nghiệm như đang "trôi" trong một chiều không-thời gian khác, giữa những tác phẩm và bên trong không gian chúng chiếm giữ.

Một phần của triển lãm bao gồm cả những đoạn video trình chiếu một vài "cảnh" mà tôi đoán là bạn đã bắt gặp ở những nơi "chốn" bạn đã đi qua và chụp các bức hình của mình. Tại sao bạn cảm thấy những tường thuật qua video này là một phần cần có mặt trong triển lãm?

Tôi cảm thấy rằng yếu tố âm thanh và hình ảnh chuyển động có khả năng tốt hơn trong việc minh họa tính tiếp diễn, nắm bắt tính đang-diễn-ra của những nghi thức tâm linh. Đây cũng là lần thử nghiệm đầu tiên của tôi với video và sắp đặt; và vì vậy, hơn hết, tôi muốn được chứng kiến xem, thử nghiệm này sẽ tương tác với không gian triển lãm như thế nào.

Kế hoạch tiếp theo, sau triển lãm là gì? Bạn sẽ tiếp tục sáng tác chuỗi tác phẩm này chứ?

Sau triển lãm, tôi muốn hoàn tất chỉnh sửa tất cả các tác phẩm của mình, và có thể sẽ xuất bản một cuốn sách ảnh. Với riêng chuỗi tác phẩm lần này, tôi sẽ thử nghiệm với việc thêm những bức ảnh mới, hoặc thu hẹp phạm vi của nó lại; sao cho chuỗi tác phẩm được chọn lọc và tinh tế hơn. Nhưng dù có thể nào đi nữa, thì triển lãm này sẽ vẫn là một cái nhìn bao quát về một "cơ thể" tác phẩm vẫn đang tiếp diễn và phát triển.

Bạn có nghĩ việc tổ chức triển lãm để trưng bày các tác phẩm của mình là quan trọng? Những trải nghiệm nào mà bạn hy vọng mang đến cho người xem?

Tôi nghĩ triển lãm là điều quan trọng, bởi tôi mong muốn được chứng kiến cách khán giả Việt Nam sẽ phản ứng như thế nào trước tác phẩm của tôi trong môi trường trưng bày của phòng tranh. Tôi cũng mong muốn được hiểu hơn về mối quan hệ của người xem với nghệ thuật nhiếp ảnh. Tôi hy vọng rằng, qua việc trải nghiệm nhiếp ảnh một cách vừa khác lạ vừa quen thuộc, người xem sẽ đặt câu hỏi về tác phẩm, và, dựa trên những vốn sống của họ, sẽ gắn kết các ý nghĩa, cách đọc và kinh nghiệm riêng của họ lên tác phẩm.

Tháng Bảy, 2017
Người dịch: Lê Thiên Bảo

